

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 53 ust. 24 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.), które zostało wprowadzone ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1693).

Projektowane rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych zawiera przepisy określające minimalne standardy usług świadczonych w mieszkaniach treningowych i wspomaganych oraz minimalne standardy pomieszczeń w mieszkaniach treningowych i wspomaganych – z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia właściwych usług i wsparcia oraz indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych osób korzystających ze wsparcia w tych mieszkaniach.

Wprowadzenie formy mieszkań wspomaganych w ustawie z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw jest zgodne z kierunkami Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), przyjętej uchwałą nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. Zmiany przewidywały odejście od funkcjonującego nazewnictwa mieszkań określonych jako „chronione” i zmieniły ich formułę. Nazwa „mieszkania chronione” zastąpiona została nazwą „mieszkania treningowe i wspomagane”. Sformułowanie „mieszkania chronione” było odbierane w sposób negatywny przez środowisko osób niepełnosprawnych oraz osoby związane z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz tej grupy osób. Celem powyższej regulacji było również podkreślenie podmiotowości osób niepełnosprawnych, starszych lub przewlekłe chorych, które wymagają wsparcia. Usługi świadczone w tychże mieszkaniach mają zapobiegać odizolowaniu od rodziny i społeczności lokalnej oraz umożliwiać podtrzymywanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich. Odbiorca usług traktowany jest indywidualnie – ma wpływ na decyzje, które dotyczą jego życia, a wsparcie dostosowane jest do jego potrzeb i możliwości, by zapewnić mu największy możliwy zakres samodzielności i aktywności.

Uznano także, że różnice pomiędzy dwoma typami mieszkań chronionych są na tyle istotne, że warto podkreślić ich odrębność, dokonując wyraźnego podziału na dwie formy wsparcia.

Wydanie rozporządzenia w sprawie mieszkań treningowych i wspomaganych wynika z potrzeby określenia minimalnych standardów usług i minimalnych standardów pomieszczeń we wprowadzonych ustawą nowych rodzajach mieszkań: treningowych i wspomaganych.

Mieszkania te są formą pomocy społecznej przygotowującą, przy wsparciu specjalistów, osoby tam przebywające, do prowadzenia niezależnego życia lub wspierającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Celem tych regulacji jest zagwarantowanie właściwego poziomu usług oddzielnie dla mieszkań treningowych oraz dla mieszkań wspomaganych i zapewnienie w nich dogodnych warunków pobytu, jak najbardziej zbliżonych do domowych.

Wsparcie w mieszkaniu treningowym lub wspomaganim może zostać przyznane osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność czy chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie bezdomnej, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2023 r. poz. 519, z późn. zm.).

W mieszkaniu treningowym świadczone są usługi bytowe oraz nauka w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia.

W mieszkaniu wspomaganim świadczone są usługi bytowe oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości.

Kierowanie do mieszkań treningowych lub wspomaganych należy do kompetencji gminy lub powiatu (podmiotu kierującego), w zależności od podstawy i okoliczności udzielanego wsparcia. Objęcie pomocą w formie pobytu w mieszkaniu treningowym lub wspomaganim jest poprzedzone zawarciem kontraktu mieszkaniowego (swoistego rodzaju ustaleń) pomiędzy podmiotem kierującym do tej formy wsparcia, podmiotem prowadzącym

mieszkanie treningowe lub wspomagane, a osobą ubiegającą się o pobyt w mieszkaniu treningowym lub wspomaganim (lub jej przedstawicielem ustawowym – gdy osoba ta nie ma zdolności do czynności prawnych). Przyznanie wsparcia następuje w drodze decyzji administracyjnej.

W § 2 projektu określono wspólne dla mieszkań treningowych i dla mieszkań wspomaganych minimalne standardy dotyczące świadczenia usług bytowych w postaci miejsca całodobowego pobytu oraz innych usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb mieszkańców oraz pracy socjalnej, o której mowa w art. 6 pkt 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, dostosowanej do indywidualnych potrzeb mieszkańców, umożliwiając tym samym elastyczne zaspokojenie potrzeb odbiorców.

Projekt w § 3 określa, które usługi muszą być zapewnione w mieszkaniu treningowym, w zależności od indywidualnej sytuacji życiowej osoby korzystającej ze wsparcia. Wskazuje się również rodzaje usług treningowych w zakresie m.in. samoobsługi, zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, w tym przygotowywania posiłków, efektywnego zarządzania czasem, efektywnego zarządzania finansami, prowadzenia gospodarstwa domowego, załatwiania spraw osobistych i urzędowych, utrzymywania więzi rodzinnych, rozwiązywania konfliktów interpersonalnych i autonomii decyzyjnej, uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej, poszukiwania pracy oraz utrzymania zatrudnienia. Rolą świadczonych usług treningowych jest przygotowanie osoby, w trakcie relatywnie krótkiego pobytu w mieszkaniu, do prowadzenia niezależnego życia.

Z kolei w § 4 określono zakres usług wsparcia w mieszkaniu wspomaganim, obejmujący pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym dotyczących: przemieszczania się, utrzymania higieny osobistej, ubierania się, prania, sprzątanía, zakupów i przygotowywania posiłków. Ponadto w projekcie przewidziano, iż usługi wsparcia obejmują również rozwijanie lub utrwalanie umiejętności praktycznych służących niezależnemu życiu, tj.: samoobsługi, zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, załatwiania spraw osobistych i urzędowych, prowadzenia gospodarstwa domowego, efektywnego zarządzania czasem, poszukiwania pracy oraz utrzymania zatrudnienia, efektywnego zarządzania finansami, rozwiązywania konfliktów interpersonalnych oraz rozwijania autonomii decyzyjnej. Ponadto wsparcie to polega na pomocy w realizacji kontaktów społecznych przez umożliwienie osobie utrzymywania więzi rodzinnych i uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, przez stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków życia najbardziej zbliżonych do naturalnych.

Dodatkowo w § 5 określono, iż w przypadku gdy osoby korzystające z usług w mieszkaniu wspomagany są osobami niepełnosprawnymi, starszymi lub przewlekle chorymi i wymagają pomocy w przemieszczaniu się, utrzymaniu higieny osobistej oraz ubieraniu, minimalny zakres tygodniowy i dzienny podstawowych usług niezbędnych w życiu codziennym w mieszkaniu wspomagany wynosi nie krócej niż 3 godziny dziennie przez 7 dni w tygodniu.

Jednocześnie w projekcie rozporządzenia w § 6 wskazano, iż osobom korzystającym z usług w mieszkaniu wspomagany, niebędącym osobami niepełnosprawnymi, starszymi lub przewlekle chorymi, nie świadczy się usług obejmujących pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym.

W § 7 uregulowano, iż minimalna powierzchnia użytkowa przypadająca dla jednej osoby korzystającej ze wsparcia w mieszkaniu treningowym lub wspomagany nie może być mniejsza niż 12 m², przy czym liczba osób w mieszkaniu nie może być wyższa niż 6.

W projekcie przedmiotowego aktu wykonawczego wskazano, iż w pokoju mieszkalnym nie może zamieszkiwać więcej niż dwie osoby.

Projektowane przepisy rozporządzenia wskazują również rodzaje pomieszczeń, które powinny znajdować się w mieszkaniu treningowym lub wspomagany (w zależności od liczby osób w mieszkaniu) oraz rodzaj niezbędnego wyposażenia w tych pomieszczeniach. Tym samym każde mieszkanie treningowe lub wspomagane, oprócz pomieszczeń mieszkalnych, składa się z kuchni lub aneksu kuchennego, łazienki, wydzielonego ustępu lub miski ustępowej w łazience oraz przestrzeni komunikacji wewnętrznej. Natomiast w przypadku gdy mieszkanie treningowe lub wspomagane składa się z aneksu kuchennego znajdującego się w pokoju mieszkalnym, to mogą z niego korzystać wyłącznie osoby w nim zamieszkujące.

Co istotne wszystkie pomieszczenia w mieszkaniu treningowym lub wspomagany, w którym ze wsparcia korzystają osoby niepełnosprawne ruchowo, są pozbawione barier architektonicznych i dostępne dla tych osób z zewnątrz. Powyższe zmiany mają na celu zapewnienie wszystkim osobom korzystających z pobytu stosownego komfortu, dlatego też warunki powinny być jak najbardziej uniwersalne.

Projektowana regulacja zawiera również szczegółowy standard wyposażenia, stanowiąc, iż w pomieszczeniu mieszkalnym każdej osobie zapewnia się: łóżko lub tapczan, szafę ubraniową, szafkę nocną, krzesło lub fotel. Natomiast kuchnia lub aneks kuchenny są wyposażone w: kuchenkę, zlewozmywak, chłodziarkę, meble kuchenne, sprzęt i naczynia do przygotowywania i spożywania posiłków. Łazienka, której minimalna powierzchnia nie

może być mniejsza niż 4 m², jest wyposażona w: wannę lub natrysk, umywalkę, miskę ustępową, jeżeli nie ma wydzielonego ustępu.

Jednocześnie należy podkreślić, iż w projekcie zawarto przepisy, zgodnie z którymi wydzielony ustęp powinien być wyposażony w umywalkę. Ponadto mieszkanie treningowe i mieszkanie wspomagane jest wyposażone w pralkę automatyczną, a także telewizor lub komputer z dostępem do Internetu.

Projekt rozporządzenia reguluje również kwestie przejściowe.

Liczba osób w mieszkaniu treningowym i mieszkaniu wspomaganim do dnia 31 grudnia 2023 r. nie może być wyższa niż 10, a do dnia 31 grudnia 2024 r. nie może być wyższa niż 7 (§8).

Przewiduje się, że projekt wejdzie w życie z dniem 1 listopada 2023 r. co wynika z przepisów ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw, której to przepisy w znacznym zakresie wejdą w życie również z dniem 1 listopada 2023 r.

Regulacje zawarte w projekcie nie stanowią przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), w związku z tym nie podlega on notyfikacji technicznej. Nie podlega on również notyfikacji usługowej.

Zgodnie z § 27 ust. 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348) projekt nie podlega opinii właściwych instytucji i organów Unii Europejskiej, w tym Europejskiego Banku Centralnego w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projektowane przepisy nie stwarzają zagrożeń korupcyjnych.

Brak jest możliwości podjęcia alternatywnych środków osiągnięcia celu projektowanej regulacji w stosunku do działań legislacyjnych.

Projekt rozporządzenia nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.